

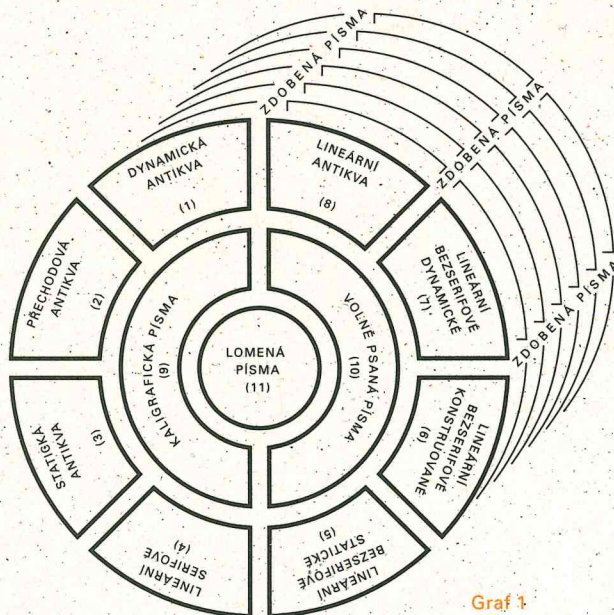
Klasifikace JAN SOLPERA
typografických
písem latinkových

Jan Solpera Klasifikace typografických písem latinkových
Vychází jako zvláštní příloha Revolver Revue č. 77
ve spolupráci s Vysokou školou uměleckoprůmyslovou v Praze
Revolver Revue, Jindřišská 5, 110 00 Praha 1
222 245 801, info@revolverrevue.cz
www.revolverrevue.cz
Grafický design autor
Předtisková příprava Barbora Solperová – Studio Titty
Tisk Východočeská tiskárna Pardubice
Prosinec 2009

Klasifikace typografických písem latinkových

Jan Solpera

Svět písma je složitý,
a proto nemůže být
systém jeho třídění
jednoduchý.

Graf 1

Typografická písma latinková zahrnují čtyři základní druhy: písma antikvová, lineární bezserifová, rukopisná a lomená. Všechna tato písma se dále dají rozdělit podle své výtvarné formy do jedenácti klasifikačních skupin. Z toho prvních osm zahrnuje čtyři skupiny písem antikvových a čtyři skupiny písem lineárních bezserifových. Jsou seřazeny nejen podle historického vývoje, ale i podle morfologické návaznosti.

1. Dynamická antikva
2. Přechodová antikva
3. Statická antikva
4. Lineární písmo serifové
5. Lineární bezserifové statické písmo
6. Lineární bezserifové konstruované písmo
7. Lineární bezserifové dynamické písmo
8. Lineární antikva

Další dvě skupiny jsou

9. Kaligrafická písma
10. Volně psaná písma

Poslední skupinou jsou

11. Lomená písma

Základní řezy písem jsou doplněny
vznačovacími, převážně nakloněnými,
řezy, které existují ve třech variantách:

1. Dynamická varianta
2. Přechodová varianta
3. Statická varianta

Do každé z jedenácti klasifikačních skupin patří i zdobená písma; navazují na základní a vznačovací, nakloněné, řezy. Podle způsobu zdobení se dále dělí na písma:

1. Zdobená proměnou duktu a proporce
2. Zdobená proměnou siluety znaku
3. Zdobená dekorováním siluety znaku
4. Zdobená přičleňováním prostorových prvků
5. Zdobená kombinováním prvků
5. Volné plošné a prostorové modifikace

Rozdělení existujícího velkého množství typografických písem se nedá vyjádřit jednoduše. Snad jen prostorový graf připomínající „písmenkový dort“ může ozřejmit způsob třídění jednotlivých abeced.

Při hodnocení písem pro jejich přesnější zařazení musíme vycházet z výtvarného charakteru písmových znaků, který je určen dvěma základními principy, a to dynamickým, rukopisným, a statickým, kresebným. Písma koncipovaná v dynamických, rukopisných, intencích mají diferencovanou šířkovou proporci, to znamená, že u každého znaku je vztah šířky základního obrazu písma k jeho výšce individuální. Písma s převažujícími statickými, kresebnými, prvky mají nediferencovanou šířkovou proporci, to znamená, že všechny znaky

Princip klasifikace

abcdekABCEZ
abcdekABCEZ
abcdekABCEZ

Dynamická forma

Přechodová forma

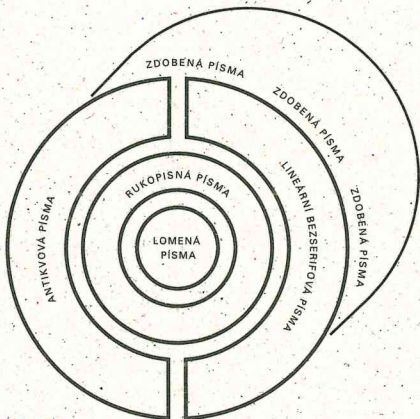
Statická forma

abcdekABCEZ
abcdekABCEZ
abcdekABCEZ

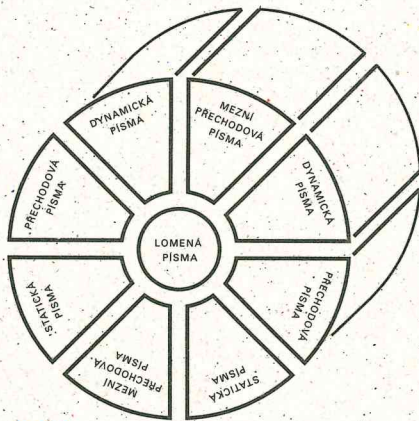
až na několik krajních výjimek (m, w, i, j, l) jsou kresleny do stejně široké plochy. Tyto dva základní principy a z nich odvozené proporční vztahy určují i způsob vyvažování písmových znaků podle nakloněné nebo svislé osy, rozdílů v tloušťce mezi hlavními a vedlejšími tahy, ale i tvary serifů a jejich náběhy. Základní systém dělení antikvy je dán historickým vývojem, který směřoval od dynamické renesanční antikvy přes přechodovou barokní antikvu k statické klasicistní antikvě. Toto schéma, v němž mezi dynamickou a statickou existuje přechodová forma, se promítá i do lineárních písem bezserifových. Jednotlivé směry vlivu dynamických a statických principů se odrážejí i v dělení rukopisných písem. Ta jsou rozčleněna do dvou celků, na písma kaligrafická, která tvarově souvisejí s antikvou, a na písma volně psaná, u nichž můžeme vysledovat návaznost na písma lineární bezserifová. Výjimkou jsou jen písma lomená. Charakter písma je určující i pro názvy jednotlivých klasifikačních skupin.

Princip tohoto dělení písma je možné vyjádřit připojenými grafy. Pokud do celků složených z antikvových, lineárních bezserifových a rukopisných písem (Graf 2) promítneme schéma dělení písma podle jeho výtvarného charakteru (Graf 3), to znamená dělení na dynamická, přechodová a statická písma, výsledkem bude celkový prostorový graf („písmenkový dort“) této klasifikace. (Graf 1)

U lichých skupin 1, 3, 5 a 7 jsou písma v plné míře určena charakterem šířkové proporce. U sudých skupin 2, 4, 6 a 8 jsou kritériem pro třídění převážně detaily písmové kresby. Tyto skupiny představují jak morfologický, tak historický přechod mezi stylově vyhraněnými lichými skupinami. Kromě toho skupiny 4 a 8 tvoří spojovací články mezi písmo antikvovými a lineárními bezserifovými. Těchto osm písmových skupin se tak jeví jako uzavřený kruh. Stejně uzavřený kruh vytvářejí i písma rukopisná.

Graf 2

Graf 3

Při třídění jednotlivých typografických abeced pomáhá čtyřmístný číselný kód.

1.0.0.0. První číslo označuje základní klasifikační skupinu.

1. Dynamická antikva
2. Přechodová antikva
3. Statická antikva
4. Lineární písmo serifové
5. Lineární bezserifové statické písmo
6. Lineární bezserifové konstruované písmo
7. Lineární bezserifové dynamické písmo
8. Lineární antikva
9. Kaligrafická písma
10. Volně psaná písma
11. Lomená písma

0.1.0.0. Druhé číslo označuje první podskupinu v rámci klasifikační skupiny, základní řezu. Do této podskupiny jsou kromě základních řezů zařazována stojatá písma různých šířek světlého, základního, středního, půltučného a tučného duktů. Počet tvarových variant základního řezu není ve všech klasifikačních skupinách stejný, může narůstat v důsledku podrobnějšího dělení nebo samozřejmě i vznikem nových písem. Varianty podskupiny základního řezu u kaligrafických a volně psaných písem tvarově souvisejí vždy s jednou z osmi základních skupin antikvových a lineárních písem. Tato souvislost je vyjádřena v názvu každé varianty. U písem kaligrafických a volně psaných jsou na rozdíl od prvních osmi skupin do podskupiny základního řezu zařazována i písma se sklonem, který je pro tato písma charakteristický. Jedině v případě, kdy základní řez je doplněn další vyznačovací nakloněnou verzí, je tato druhá verze zařazována mezi vyznačovací nakloněné řezy.

0.0.1.0. Třetí číslo označuje druhou podskupinu, tedy vyznačovací, obvykle nakloněné, řezy. Do této podskupiny jsou zařazena písma různých šířek světlého, základního, středního, půltučného a tučného duktů. Existují tři varianty:

1. Dynamická varianta
2. Přechodová varianta
3. Statická varianta

Dynamická varianta vychází z renesančních kaligrafických italik. Minusky mají u střední dotaznice místo serifu tvar vzniklý nasazením kaligrafického pera postaveného šikmo k účaři. Stejným způsobem je tvarován i dolní ukončující tah písmových znaků. Písmeno **a** má jednoduchou, uzavřenou, jednobříškovou formu. Přechodová varianta je odvozena z kaligrafických skriptů 17. a 18. století. Horní serify minusek jsou tvarovány plochým kaligrafickým perem postaveným rovnoběžně s účařím. Dolní ukončující tah je utvářen stejně jako u předchozí dynamické varianty. Písmeno **a** má rovněž jednoduchou, uzavřenou, jednobříškovou formu. Statická varianta je jen nakloněný základní řez. Analogicky dělíme i vyznačovací nakloněné řezy písem lineárních bezserifových na dynamickou, přechodovou a statickou variantu. Není pravidlem, že by základní řez písma musel být doprovázen nakloněným vyznačovacím řezem stejného výtvarného charakteru.

0.0.0.1. Čtvrté číslo označuje třetí podskupinu, zdobené varianty, a to nejružnějších duktů. Navazují na základní a vyznačovací nakloněné řezy všech jedenácti klasifikačních skupin. Podle způsobu zdobení se dále dělí na písma:

1. Zdobená proměnou duktů a proporce
2. Zdobená proměnou siluety znaku
3. Zdobená dekorováním siluety znaku
4. Zdobená přičleňováním prostorových prvků
5. Zdobená kombinováním prvků
6. Volně plošné a prostorové modifikace

Při řazení podle jednotlivých způsobů zdobení postupujeme od dekorativního zdůraznění jen části písmového znaku přes rozvinutí siluety a aplikaci zdobných prvků v ploše kresby až k prostorovým modifikacím.

Číselný kód

9.1.0.0.

Chancery

9.0.1.0.

Chancery

1.0.1.0.

Garamont

3.0.2.0.

Bodoni

1.0.3.0.

Vendôme

7.0.1.0.

Gill Sans

6.0.2.0.

Futura

5.0.3.0.

Helvetica

Rozdělení základních jedenácti skupin do dalších podskupin

Pro určování jakéhokoliv písma bez ohledu na to, jedná-li se o písmo určené k sazbě dlouhých textů, nebo titulků, je nejdůležitější jeho zařazení do jedné z jedenácti klasifikačních skupin. Každá z těchto skupin má ještě tři podskupiny, a to písma základního řezu, písma vyznačovací, obvykle nakloněná, a zdobné varianty.

Do první podskupiny, písma základního řezu, a druhé podskupiny, písma vyznačovací, převážně nakloněná, jsou zařazována písma různých šířek světlého, základního, středního, půltučného a tučného duktu. Písma velmi tučného duktu jsou zařazována do třetí podskupiny, mezi písma zdobená.

U některých abeced se uplatňují tvaroslovné prvky několika skupin. V takových případech je třeba určit, která z nich převládá, a podle toho písmo zařadit. U rozsáhlých písmových rodin, zahrnujících pod jedním názvem antikvová i lineární bezserifová písma včetně azbuk a fečtiny, je nutné hodnotit každou skupinu abeced samostatně, protože antikva nebo lineární bezserifové písmo mohou patřit do rozdílných klasifikačních skupin. Podobně nemusí být základní řez doplněn nakloněným vyznačovacím řezem stejného výtvarného charakteru. Tak například dynamická antikva může být doplněna přechodovou nebo statickou variantou. Dokonce by mohla existovat i písma, kde by malá a velká abeceda mohly mít rozdílný charakter, a tedy i jinou klasifikační skupinu. Neboli: Šedivá je veškerá teorie proti barevnému strému tvorby ...

1.0.0.0. Dynamická antikva

Do této skupiny jsou zahrnuty renesanční antikvy, písma vytvořená od druhé poloviny 15. století do první poloviny 18. století, a jejich novodobé modifikace.

- 1.1.0.0. Jenson Roman
- 1.2.0.0. Garamont
- 1.3.0.0. Caslon

V těchto písmech převládá dynamický, z kaligrafie odvozený způsob kresby. Šířková proporce je diferencovaná. Osa stínu u obých tahů je šikmá. Rozdíly v tloušťce mezi hlavními a spojovacími tahy jsou většinou malé. Serify mají prohnutý klínový náběh ke dřívku, jednostranné horní serify minusek jsou vždy šikmé.

- 1.1.0.0. **Dynamická antikva benátská**
Příčka u e je šikmá.
Typická písma: Jenson Roman, Centaur
Některá další písma: Trajanus, Jersey, Lutetia, Lynton, Stratford, Verona, Guaradini, Hollandse Mediaeval, Italian Old Style, Kennerley, Cloister, Deepdene, Golden Type, Seneca, Schneider, Clearface, Italia
 - 1.2.0.0. **Dynamická antikva renesanční**
Malé rozdíly v tloušťce mezi hlavními a spojovacími tahy. Malé břicho u a a malé oko u e.
Typická písma: Garamont, Bembo, Sabon
Některá další písma: Garamond, Garamond Stempel, Emerson, Spectrum, Berling, Albertina, Eldorado, Minister, Poliphilus, Trinité, Aldus, Cartier, Galliard, Goudy Old Style, Granjon, Palatino, Imprint, Van Dijk, Weiss Roman, Jannon, Mediaeval, Anselm. Serif, Serapion
 - 1.3.0.0. **Dynamická antikva pozdně renesanční**
Zvětšená střední výška písma. V některých případech značné kontrasty v tloušťce mezi hlavními a spojovacími tahy.
Typická písma: Plantin, Caslon, Times New Roman
Některá další písma: Breughel, Isbell, Bookman, Novarese, Tiffany, Octavian, Calisto, Caxton, Concorde, Gazette, Janson, Life, Rotation, Trump Mediaeval, Binny Old Style, Bitstream Charter, Clearface, Slimback, Stone Serif, Aurelia, Esprit, Hiroshipe, Hollander, Swift, Fleischmann, Weidemann, Regent, Academica, Comenia Serif, Dederon Serif, Tabac
- 1.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
1.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
1.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

2.0.0.0. Přejchodová antikva

Do této skupiny jsou zařazeny barokní antikvy, přechodový typ písma z druhé poloviny 18. století, i jejich novodobé modifikace.

- 2.1.0.0. Baskerville
- 2.2.0.0. Rotis Semi Serif
- 2.3.0.0. Týfa

Tato písma slučují ve svých formách jak dynamické, tak statické prvky. Šířková proporce není jednotná; projevuje se přechod od diferencované k nediferencované. Osa stínu u obých tahů je téměř nebo úplně svislá. Rozdíly v tloušťce hlavních a spojovacích tahů jsou výraznější. Serify jsou jednodušší, s méně prohnutým náběhem. Jednostranné horní serify u minusek nejsou tak šikmé jako u dynamické antikvy.

- 2.1.0.0. **Přejchodová antikva základní**
Malé rozdíly v tloušťce mezi hlavními a spojovacími tahy.
Typické písmo: Baskerville
Některá další písma: Fournier, Claridge, Stone Informal, Emerson, Gloucester, Romulus, Apollo, Candida, Cochin, Comenius, Electra, Orion, Pilgrim, Versailles, Iridium, Accolade, Jamille, Joanna, Melior, Meridien, Perpetua, Cheltenham, Zapf International, Augustea, Lucida Serif, Nimrod, Charter, Journal, Rotis Serif, Mramor, Amor, Pentagraf
 - 2.2.0.0. **Přejchodová antikva s částečně vypuštěnými serify**
U velké i malé abecedy jsou částečně vypuštěny serify.
Typické písmo: Rotis Semi Serif
Další písma: Areplos, Biblon
 - 2.3.0.0. **Přejchodová antikva kontrastní**
Výrazné rozdíly mezi hlavními a spojovacími tahy.
Typická písma: Týfova antikva, Bulmer
Některá další písma: Scotch, Bell, Baskerville ATF, Tiemann, Caledonia, Fairfield, Ellington, Photina, Primer, Jaeger Antiqua, Marconi, Nofret, Tusar, Preissigova antikva
- 2.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
2.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
2.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

3.0.0.0. **Statická antikva**

Do této skupiny jsou zahrnuty klasicistní antikvy z druhé poloviny 18. století a začátku 19. století a jejich novodobé modifikace.

3.1.0.0. **Bodoni**

3.2.0.0. **Modern**

U těchto písem dominuje statický kresebný princip. Šířková proporce není diferencovaná. Osa stínu u obličejů tahů je vždy svislá. Mezi hlavními a spojovacími tahy jsou velké rozdíly v tloušťce. Serify jsou rovné a tenké.

3.1.0.0. **Statická antikva didotovská**
Serify jsou bez náběhů.
Typická písma: Bodoni, Didot, Walbaum
Některá další písma: Hass Basilia, Fenice, Zapf Book, Didi, Torino, Empiriana, Prillwitz Antiqua, Teimer

3.2.0.0. **Statická antikva anglická**
Serify u verzálek přecházejí do tenkých tahů prohnutými náběhy.
Typické písmo: Modern 20
Některá další písma: Augustea, De Vinne, Madison, Torino, Genre, Hercules

3.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
3.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
3.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

4.0.0.0. **Lineární písmo serifové**

Do této skupiny jsou zařazena písma vycházející z egyptienek 19. století a jejich současné modifikace.

4.1.0.0. **Clarendon**

4.2.0.0. **Latin**

4.3.0.0. **Rockwell**

4.3.0.0. **Juvenis**

V těchto písmech se slučují prvky jak antikvových, tak lineárních bezserifových písem. Převažuje nediferencovaná šířková proporce. Osa stínu u obličejů tahů je svislá. V kresbách liter se výrazně uplatňují serify.

4.1.0.0. **Lineární serifové, clarendony**
Mezi hlavními a spojovacími tahy jsou značné rozdíly v tloušťce. Čtyřhranné serify přecházejí do hlavních tahů většími prohnutými náběhy.
Typické písmo: Clarendon
Některá další písma: Egizio, Volta, Neutra, Excelsior, Impressum, Textype, Auriga, Ionic 5, Egyptian 505, Egyptienne, Officina Serif, Clarion, Edison, City, Demos, Coronna, Farao

4.2.0.0. **Lineární serifové s trojúhelníkovými serify**
Mezi hlavními a spojovacími tahy jsou jen malé rozdíly v tloušťce. Výrazné klínové serify jsou rovně nasazené, úhel sčrtnutí je různý.
Typické písmo: Latin
Další písmo: Barcelona

4.3.0.0. **Lineární serifové s rovnými serify, egyptienky**
Hlavní a spojovací tahy se jen nepatrně liší v tloušťce, nebo jsou monolineární. Serify jsou čtyřhranné, rovně nasazené, bez náběhů.
Typické písmo: Rockwell
Některá další písma: Memphis, Serifa, Lubalin Graph, Glypha, City, Beton, Calvert, Stymie, Helsefif, Defender, Kulturista

4.4.0.0. **Lineární serifové redukované**
Převážně monolineární kresba velkých i malých abeced je jen u některých liter doplněna serify.
Typické písmo: Juvenis

4.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
4.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
4.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

5.0.0.0. Lineární bezserifové statické

Do této skupiny jsou zahrnuty grotesky 19. století a jejich novodobé modifikace.

5.1.0.0.

Grotesk

5.2.0.0.

Univers

Východiskem pro tato písmena bylo statické schéma klasicistní antikvy. Šířková proporce není diferencovaná. Písmové znaky jsou důsledně vyvažovány podle kolmé osy. Serify chybějí.

5.1.0.0.

Lineární bezserifové statické, grotesky

Mají šikmo zakončené otevřené tahy u minusek **a**, **c**, **e** a **s**. Minuska **g** je jednobříšková. V síle tahů jsou jen nepatrné rozdíly.

Typické písmo: Akzidenz Grotesk
Některá další písmena: Grotesk 215, Franklin Gothic, New Gothic, Trade Gothic, Record Gothic, Reform Grotesque, Grotesque, Dyna Grotesk

5.2.0.0.

Lineární bezserifové statické, neogrotesky

Novodobé modifikace grotesků. Zakončení otevřených tahů jsou důsledně vodorovná. Střední výška písma je obvykle zvětšená. V síle tahů jsou jen nepatrné rozdíly.

Typická písmena: Univers, Helvetica
Některá další písmena: Folio, Video, Arial, Imago, Heldustry, Haas, Unica, Permanent, Linea, Mercator, Template, Nudista

5.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy

5.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty

5.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

6.0.0.0. Lineární bezserifové konstruované

Do této skupiny jsou zařazena písmena inspirovaná konstruktivismem dvacátých let 20. století.

2.1.0.0.

Teuton

2.2.0.0.

Futura

2.3.0.0.

Kompresor

Tahy jsou stejně silné, monolineární. Písmové znaky jsou buď koncipovány do geometrického tvaru, nebo jsou z něj odvozeny. Šířková proporce není jednotná. Serify chybějí.

6.1.0.0.

Lineární bezserifové konstruované, odvozené ze čtyřúhelníku

Šířková proporce není diferencovaná. Typické písmo: Teuton
Některá další písmena: Eurostile, Microgramma, Fishmonger, Magion, Purista, Vafle

6.2.0.0.

Lineární bezserifové konstruované, odvozené z kruhu

Šířková proporce je diferencovaná. Typické písmo: Futura
Některá další písmena: Kabel, Avant Garde, Bauhaus, Ronda, Spartan, Neuzeit Grotesk, Avenir, Erbar, Martin Gothic, Supergrotesk, Universal, Atlantis, Semplicita, Vogue, Fundamental, Kristal Grotesque, Tempo, Keedy, Zeppelin

6.3.0.0.

Lineární bezserifové konstruované, odvozené z jiného geometrického tvaru

Šířková proporce není jednotná, většinou je nediferencovaná. Typické písmo: Kompresor
Další písmo: Neon

6.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy

6.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty

6.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

7.0.0.0. Lineární bezserifové dynamické

Do této skupiny jsou zařazena písma, jejichž konstrukce vychází ze schémat dynamické antikvy.

7.1.0.0.

Frutiger

7.2.0.0.

Gill Sans

Šířková proporce je diferencovaná. V tloušťce tahů jsou mírné rozdíly. Serify chybějí.

7.1.0.0. Lineární bezserifové dynamické s kolmou osou

Diferenciace v šířkových proporcích většinou není příliš výrazná. Písmové znaky jsou obvykle vyvažovány podle kolmé osy.

Typická písma: Frutiger, Antique Olive
Některá další písma: Mixage, Gorstner Original, Corinthia, Stone Sans, Rotis Semi Sans, Citizen, Triplex, Arbitrary, Katerine, Botanica, Etelka, Vida

7.2.0.0. Lineární bezserifové dynamické s nakloněnou osou

V šířkových proporcích je výrazná diferenciací. V tloušťce tahů jsou mírné rozdíly. Písmové znaky jsou vyvažovány podle doleva nakloněné osy.

Typická písma: Gill, Syntax
Některá další písma: Johnston, Eras, Meta, Foundry Sans, Clearface Gothic, Goudy Sans, Gloriola, Barmer, Formata, Lucida, Praxis, Sigma, Today Sans Serif, Quay Sans, Souvenir Gothic, Officina Sans, Amor, Anselm Sans, John Sans, Sebastian, Comenia Sans, Dederon Sans

7.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy

7.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty

7.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

8.0.0.0. Lineární antikva

Do této skupiny jsou zařazena písma, v nichž se slučují rysy jak antikvových, tak lineárních písem.

8.1.0.0.

Ideal

8.2.0.0.

Friz Quadrata

8.3.0.0.

Optima

Šířková proporce není jednotná, většinou je však diferencovaná. Rozdíly v tloušťce tahů jsou patrné, u některých písem dosti výrazné; monolineární jsou jen v ojedinělých případech. Tahy jsou na konci mírně rozšířené nebo jsou ukončeny malými, skoro neznatelnými serify.

8.1.0.0. Lineární antikva s jemnými serify

Šířková proporce není jednotná. Monolineární tahy jsou ukončeny malými, jemnými, rovnými serify většinou bez náběhů, které kresbu znaků jen opticky uzavírají.

Typické písmo: Ideal
Některá další písma: Copperplate, Solpera, Serif Gothic, Spartan, Epikúr, Symbol, Agora, Exocet

8.2.0.0. Lineární antikva se skrytými serify

Šířková proporce je většinou diferencovaná. Tahy s malými rozdíly v tloušťce jsou zakončeny výrazným rozšířením, tak zvanými skrytými serify.

Typické písmo: Friz Quadrata
Některá další písma: Newtext, Quorum, Icone, Albertus, Bitstream, Amerigo, Cantoria Monotype, Elan, Flange, Shannon

8.3.0.0. Lineární antikva s rozšířenými koncovými tahy

Šířková proporce je diferencovaná. Značně kontrastní tahy jsou zakončeny viditelným rozšířením, které však nedosahuje velikosti skrytých serifů.

Typické písmo: Optima
Některá další písma: Pascal, Florentine, Cantoria, Vela, Galathea, Ille de France

8.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy

8.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty

8.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

9.0.0.0. Kaligrafická písma

Vycházejí z kultivovaných kaligrafických skriptů s výraznými rozdíly v tloušťce tahů. Po formální stránce navazují na písma antikvová.

- 9.1.0.0. *El Greco*
- 9.2.0.0. *Arabella*
- 9.3.0.0. *Bank Script*
- 9.4.0.0. *Local Script*

- 9.1.0.0. **Kaligrafické dynamické**
Navazuje na kaligrafická písma 16. a 17. století. Jeho forma je odvozena z kaligrafie plochým perem postaveným šikmo k účaří.
Typické písmo: El Greco
Některá další písma: Zapf Chancery, Medici, Noris, Ondine, Certificate, Cancellaresca Bastarda, Artscript, Thompson Quillsript, Prima
- 9.2.0.0. **Kaligrafické přechodové**
Navazuje na kaligrafická písma z konce 17. a začátku 18. století. Je odvozeno z kaligrafie perem postaveným rovnoběžně s účaří.
Typické písmo: Arabella
Některá další písma: Diskus, Linioscript, Excelsor Script, Franço, Gando Ronde, Arkona, Civilité, Paris Ronde, Mayfair Cursive, Trafto Script, Bernhard Cursive, Gracia, Forelle, Ariston, Stradivarius, Boulevard, Admiral Script, Legend, Rondo, Diskus, Snell Roundhand, Legenda
- 9.3.0.0. **Kaligrafické statické**
Navazuje na skripty z konce 18. a začátku 19. století. Vychází z kaligrafie psané ostrým perem, při které se rozdílů v tloušťce tahů dosahuje změnou tlaku na pružné pero.
Typické písmo: Bank Script
Některá další písma: Englische Schreibschrift, Splendid Script, Imperial Script, Palace Script, Marina Script, Ideal, Schreibschrift, Commercial Script, Youthline Script, Juliet, Cantate, Amazone, Diane
- 9.4.0.0. **Volně kaligrafované**
Je odvozeno z reklamních skriptů 20. století. Vychází z kaligrafie plochým nebo kulatým štětcem, při které se rozdílů v tloušťce tahů dosahuje jak postavením kaligrafického nástroje, tak i změnou tlaku na něj.
Typické písmo: Local Script
Některá další písma: Impuls, Brush, Bistro Script, Script 332, Lydian Cursive, Scribe, Derby, Bravo, Reiner Script, Flair, Cartoon, Studio, Alpha and Beta, Salut

- 9.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
- 9.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
- 9.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

10.0.0.0. Volně psaná písma

Vycházejí ze současných rukopisných skriptů. Po formální stránce navazují na písma lineární bezserifová. V tloušťce tahů jsou jen malé rozdíly.

- 10.1.0.0. *Fiesta*
- 10.2.0.0. **CHUBBY**
- 10.3.0.0. *Signal*
- 10.4.0.0. *Time-Script*

- 10.1.0.0. **Volně psané lineární statické**
Je psáno kulatým a tupým nástrojem. Znaky s malými rozdíly v tloušťce tahů mají nediferencovanou šířkovou proporcii.
Typické písmo: Fiesta
Některá další písma: Dom Casual, Flora, Adobe Tekton, Comenia Script, Steel, Psitt, Ritmo
- 10.2.0.0. **Volně psané lineární konstruované**
Je psáno kulatým a tupým nástrojem. Šířková proporce není jednotná. Písmové znaky s malými rozdíly v tloušťce tahů vycházejí z geometrické konstrukce.
Typická písma: Marianna Black, Papageno
- 10.3.0.0. **Volně psané lineární dynamické**
Je psáno kulatým a tupým nástrojem. Znaky s malými rozdíly v tloušťce tahů mají diferencovanou šířkovou proporcii.
Typické písmo: Signal
Některá další písma: Mistral, Reporter, Kaufmann, Swing, Gillies Gothic, Mandate, Reporter, Stop, Graphic, , Achtung, Bison, Contact, Energos, Stylo
- 10.4.0.0. **Volně psaná lineární antikva**
Je psána kulatým a ostrým nástrojem. Kresba dynamického charakteru se vyznačuje výraznými rozdíly v tloušťce tahů a zdůrazněním začátku a konce tahu.
Typické písmo: Time Script
Některá další písma: Venture, Balzac, Maxim, London Script
- 10.4.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy
- 10.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
- 10.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

11.0.0.0. Lomená písma

Do této skupiny jsou zahrnuta lomená písma, která vznikla v době gotiky a vyvíjela se až do 19. století, i jejich soudobé modifikace.

- 11.1.0.0. **Manuskript**
- 11.2.0.0. **Rundgotisch**
- 11.3.0.0. **Schwabacher**
- 11.4.0.0. **Fraktur**
- 11.5.0.0. **Moyenage**

Písmové formy vycházejí ze středověkých kaligrafických skriptů psaných plochým perem. Ve stavbě znaků se výrazně uplatňují lomené tahy. Verzálky mají velice komplikovanou kresbu. Minusky jsou tvarově jednodušší, s verzálkami netvoří jednotný výtvarný celek. Mezi hlavními a vedlejšími tahy jsou většinou značné rozdíly v tloušťce.

- 11.1.0.0. **Textura**
Šířkové proporce nejsou diferencované. Tahy jsou rovné, ostře lomené. Minuska **a** je dvoubříšková.
Typické písmo: Manuskript Gotisch
Některá další písma: Linotext, Goudy Text, Old English Text
- 11.2.0.0. **Rotunda**
Šířkové proporce jsou diferencované. Tahy jsou rovné i oblé. Kresba je měkčí, mírně lomená. Minuska **a** je dvoubříšková.
Typické písmo: Weiss Rundgotisch
- 11.3.0.0. **Šwabach**
Šířkové proporce nejsou diferencované. Tahy jsou rovné a oblé, kresba otevřená a lomená. Minuska **a** je jednobříšková.
Typické písmo: Alte Schwabacher
- 11.4.0.0. **Fraktura**
Šířková proporce není diferencovaná. Tahy jsou rovné, lomené a výrazně prohnuté, s rozštěpenými horními dotahy. Minuska **a** je jednobříšková.
Typické písmo: Zentener-Fraktur
Některá další písma: Luthersche Fraktur, Wilhelm
- 11.5.0.0. **Gotikoantikva**
V kresbě jsou v různém poměru sloučeny prvky jak lomených písem, tak antikvy nebo bezserifových písem.
Typická písma: Moyenage, Totally Gothic
- 11.0.1.–3.0. Vyznačovací nakloněné řezy.
- 11.1.–3.0.1.–6. Zdobené varianty
- 11.0.1.–3.1.–6. Zdobené varianty vyznačovacích nakloněných řezů

Zdobené varianty

Při třídění písem zdobených je především důležité zařadit příslušné písmo do jedné z jedenácti výchozích klasifikačních skupin. Dále pak určit, zda jde o řez základní, nebo vyznačovací nakloněný. Uplatňuje-li se u daného typu písma několik způsobů zdobení, uvádí se označení toho způsobu zdobení, který je řádově vyšší.

Šest stupňů zdobení písmo se dále detailněji dělí. Toto dělení se v číselném kódu neuvádí.

0.0.0.1. Písma zdobená
proměnou ductu
a proporce

6.2.0.1. **Black Body**
6.2.0.1. **CORPULENT**
3.2.0.1. **Promotor**
3.2.0.1. **Fat Face**
3.2.0.1. **Normalstock**
3.1.0.1. **Normande**
6.2.0.1. **Broadway**
4.1.0.1. **PRO ARTE**
6.1.0.1. **Beat Star**
9.4.0.1. **Alferata**

- a) Zdobená nasílením celé kresby
Příklady: Corpulent, Cooper Black, Neuland, Futura Extra Black a další velmi tučné varianty základních a vyznačovacíh nakloněných řezů
- b) Zdobená markantním rozšířením kresby
Příklady: Promotor, Americana, Orator
- c) Zdobená markantním zúžením kresby
Příklady: Normalstock, Fat Face, Compacta, Campanile, Hanseatic, Industria, Typeface Two, Emperor
- d) Zdobená nasílením části kresby ve směru hlavních tahů
Příklady: Normande, Falstaff, Britannic, Broadway, Las Vegas
- e) Zdobená nasílením části kresby v horizontálním směru
Příklady: italienky, Pro Arte, Beat Star, Alferata, Fantail, Playbill, Circo

0.0.0.2. Písma zdobená
proměnou siluety
znaku

1.1.0.2. **Oakwood**
8.3.0.2. **Hobo**
3.2.0.2. **STENCIL**
6.1.0.2. **Touring**
6.1.0.2. **Westminster**
9.1.0.2. **UNICIAL**
3.1.0.2. **HARLEKIN**
10.1.0.2. **ORGOVAN PUNK**
8.2.0.2. **Ringlet**
5.2.0.2. **Briefmarken**
10.1.0.2. **ORGOVAN FAT CAP**

- a) Zdobená proměnou siluety znaku podle dekorativního schématu
Příklady: secesní písma – Eckmann, Arnold Böcklin, Auriol, Oakwood, Hobo, Benguiat, Benguiat Gothic, Korinna, Souvenir; písma s dekorativními přetažnicemi
- b) Zdobená proměnou siluety znaku podle funkčního schématu
Příklady: písma šablónová – Stencil, Touring; komputerová – Westminster, Amelia; písma psacích strojů – American Typewriter, Courier Typewriter
- c) Zdobená sloučením tvarů velké a malé abecedy
Příklady: historické a současné unciály – Feinart, Uncial, Oxford, American Uncial, Solemis; Česká unciála, Libra, Mosaic, Simplex
- d) Zdobená rozčleněním siluety znaku
Příklady: toskáanky, Harlekin, Orgovan Punk
- e) Zdobená obohacením siluety znaku o další zdobné prvky
Příklady: Ringlet, Kismet, Lafayette, Briefmarken, Orgovan Fat Cap

0.0.0.3. Písma zdobená
dekorováním siluety
znaku

3.1.0.3. **SAPPHIRE**

7.2.0.3. **Lexon Xylo**

6.2.0.3. **Merkur Futur**

1.2.0.3. **GOUDDY**

6.1.0.3. **Dorsch Outline**

4.1.0.3. **YUKON**

- a) Dekorovaná v ploše základní kresby
Všechny, nebo aspoň hlavní, písmové
tahy jsou v ploše ornamentálně zdobené.
Příklady: Sapphire, Lexon Xylo, Merkur
- b) Zdobená vypuštěním části kresby
v hlavních tazích
Příklad: Goudy Ornate
- c) Zdobená vypuštěním kresby v celé
ploše znaku, z něhož zůstává jen obrys
Příklad: Dorsch Outline
- d) Konturovaná
Silueta písmového znaku je zmrnožena
jednou nebo více obvodovými liniemi.
Příklad: Yucon

0.0.0.4. Písma zdobená
příčleňováním
prostorových prvků

9.4.0.1. **AUGUSTEA**

9.4.0.1. **THORNE**

9.4.0.1. **GRAPHIQUE**

- a) Zdobená stínováním
Příklad: Augustea
- b) Plastická
Příklady: Thorne, Graphique, Profil, Chisel
- c) Perspektivní
Příklad: Perspective Italic

0.0.0.5. Písma zdobená
kombinováním
prvků

4.1.0.5. **SOUTACHE**

5.2.0.5. **FUCHSIA**

9.3.0.5. **Treasury Open**

11.5.0.5. **Black Shaded**

5.2.0.5. **TONIGHT**

4.3.0.5. **TUSCAN**

Obraz písmene je výsledkem aplikace
více než jednoho z uvedených způsobů
dekorování písmových znaků.

- a) Zdobená kombinováním grafických prvků
Příklady: Soutache, Fuchsia,
Treasury Open, Black Shaded
- b) Zdobená kombinováním grafických
a prostorových prvků
Příklady: Tuscan Ornate, Romantiques,
Sculptura, Lettres Ornées

0.0.0.6. Volné plošné
a prostorové
modifikace

10.1.0.6. **ORGOVAN HAIRY**

6.2.0.6. **BOBO**

6.2.0.6. |.

10.1.0.6. **DIMENSION**

5.1.0.6. **RUSTIC**

Grafické parafráze v rámci konkrétní
klasifikační skupiny včetně písem
sestavených z reálných prvků, jako jsou
různé předměty, květiny, figurky apod.

- a) Volné plošné modifikace
Příklady: Orgovan Hairy, Bobo,
Merkur Primer
- b) Volné prostorové modifikace
Příklady: Dimension, Rustic